

Čerkvena priloga.

Priložena od katol. tiskovnega društva 24. šte. „Slov. Gospodarja“.

1887.

16. junija.

144.

Cecilijansko društvo je-li za lavantinsko škofijo potrebno?

(Konec.)

c) Kako se po naši škofiji petje izvršuje? Ker nimamo nikjer pevskih šol, nimamo pravice izobraženega merila rabiti.

Po nekaterih cerkvah se pa vendar o večih svečanostih umetno poje: slišijo se tantum ergo, latinske okrajšane meše, solo z orgljami, kvarteti, marši med sv. mešo in procesijo in podobne stvari. Ljudje strmijo, pevci se občudujejo, muzikantje brke vihajo.

Meni je ta prikazen celo enaka oni, ko dekla gospodinji kaj ukrade pa da vbogaime. Vsi ti pevci in godci imajo morda dober namen, pa slabo sredstvo. Ne da se kaj bolj priprostega in svetega ob enem misliti, kakor so cerkveni responsoriji pri sv. meši — zakaj pa se nikjer in nikdar ne slišijo? Ker se niso nikdar učili!

V prav mnogih cerkvah poje vse ljudstvo pri službi božji; pri drugih pojejo k blagoslovu in pridigi vsi, pri meši le dve, tri ženske; pri nekaterih še teh ni. Kaj rečemo k temu? Ljudsko petje je hvalevredno zaradi množine (materija), pomanjkljivo, ker ni celo nič opiljeno (forma), v obeh obzirih pa je dokaz lepe zrele žetve, kateri manjka delavcev. Delavci pa moramo biti tisti, ki nas je Gospod sam poslal delat v svoj vinograd. Kakor pa v drugih strokah ne oznanjujemo nauka svojega, ampak Kristusovega, tako imamo dolžnost v cerkvenem petju podučevati Kristusova načela.

Kdor se je le 4 tjedne pečal s pravim cerkvenim petjem tudi v najbolj priprosti obliki, ta je našel, da je naše petje sploh posvetno, gizdavo, sentimentalno. Cerква pa tirja petje ponižnosti, pobožnosti, srčnosti. Ta razloček se lahko bere; razumeti se more le po posluhu. Cecilijansko društvo nam bo dajalo priložnost ta razloček študirati. En izgled dobrega petja zdaj imamo pri križevem potu: Kar pri tej pobožnosti mašnik molijo pri slednji postaji, ravno isto izraža tudi dotična kitica. Melodija pa skuša misel trpljenja izraziti v tonu; ona je dobra, ker primerna. Pa takih izgledov se zdaj ne najde veliko. Naše mešne pesmi n. pr. so primerne službi božji po svojih besedah; muzikalni del pa ji je večinoma neprimeren. Pri petih mešah mora vsako izobraženo uho ogromni razloček čutiti, ki leži med

dominus vobiscum mešnika in et cum spiritu tuo organista. To le navadni primeri, kako da sedanje petje ni zvezano z liturgijo; našli jih bomo sčasom še veliko več.

Dva navadna izgleda umetnega petja naj še sledita: Prav pogostem se sliši pri nas Haydnova pesem: „Hier legt“. Kar je pri tej pesni lepega, graduale, Agnus Dei, se celo opusti; kar je po harmoniji veličastno, se spremeni v posvetno vižo. Zakaj? Pesem je umetno zložena ter tirja umetno izobraženih pevcev; pri nas pa živa duša ne zna peti, ampak le sekundirati, ergo — se vsa pesem strati.

Drugi izgled naj bo Miklošičeva meša: „o sladka ura“. Tekst te pesmi ni lahko razumljiv; muzikalni del ima mnogo lepih pa težkih harmonij. Človeka res boli, ako mora poslušati, kako se pravilno, duhovito sestavljene muzikalne misli raztešajo od nevesočih pevcev. Kje je uzrok? Mi hočemo peti, pa se nočemo učiti. To naj zadostuje! Kdor je v stanu muzikalno in liturgično premišljevat, bo pritrdil; kdor tega ne premore, dajemo mu priložnost misliti.

Kakošno je torej cerkveno petje po Lav. škofiji? Odgovor: pomanjkljivo gledé učiteljev in pevcev; pomanjkljivo gledé liturgije in umetnosti.

Zdaj pa napravimo navadni šolski sklep: Na eni strani imamo pomanjkljivo petje; na drugi strani pa prijateljsko društvo, ki hoče cerkveno petje po dobrih načelih gojiti: Ali ga nam je treba? Ako Cecilijanskega društva še ni bilo, bi nam bila dolžnost se po njegovih načelih ozirati; ker pa društvo že živi, se nam ga je okleniti.

Znano nam je vsem, da moramo duhovno reformo začeti pri sebi ne pri drugih; vemo tudi, da potrebuje slednja reforma časa previdnosti, vstrajnosti; pozabili tudi nismo besed apostolovih, da pride rast ed Boga; ravnajmo se po teh načelih, drugo pa prepustimo božji previdnosti!

Dr. Kukovič.

Zlata sv. meša v Studenica 1. 1886.

(Dalje.)

3. Životopis zlatomešnikov.

Navadno se životopisi odličnih mož izdajajo še le po njihovi smrti — izdajajo se pa tudi že v njihovem življenju, posebno kadar

načrt, mora ga poprej cesarju pokazati, da ga odobri. Minister stavi svoj predlog poljubno, ali v gosposki ali v poslaniški zbornici. Samo za dve postavi namreč za dačo in vojaščino se mora načrt vedno v zbornici poslancev predložiti. Ako pa kak poslanec stavi predlog, mora ga podpirati najmanj 20 poslancev. Ako dobi toliko poslancev za se, tedaj se predlog v zboru prebere, potem pa se odloči po večini glasov, bi-li se o tem predlogu posvetovali ali ne. Ako je večina za posvetovanje, izroči se stvar posebnemu odboru. Sploh se vsaka reč, naj jo že sprožijo ministri ali poslanci, o kateri se namenja v državnem zboru sklepati, izroči posebnim odborom. Tako je n. pr. finančni odbor, t. j. odbor za dohodke, šolski odbor itd. V te odbore se volijo poslanci izmed vseh strank in narodnosti. V odborih se stvar vsestransko pretresa in posvetuje in kedar je gotova, poroča se o njej v javni seji. Imajo pa odbori svoje predsednike, zapisnikarje in poročevalce, ki v državnem zboru poročajo, kako so odborniki delali, kaj premenili ali dostavili.

Poslanci, kateri imajo eden skupen namen, shajajo se v posebnih manjših zborih, ki se zovejo „klubi“. Beseda je angleška ter pomeni toliko, kakor zbor ali skupina. Podobna je naši slovenski besedi „klop“; poslanci, kateri, rekel bi, na eni klopi vkupaj sedijo. Vsakemu klubu odkaže predsednik posebno dvorano v državno-zborskem poslopiju. Tudi klubi si volijo vsak svojega predsednika, zapisnikarja itd. Tukaj se posvetujejo udje raznih klubov, kako da hočejo v javnih sejah govoriti ali glasovati. Kakor se sklene v klubu, tako mora ravnati vsak ud. Zdaj je v državnem zboru 11 klubov. Čehi in Poljaki imajo vsak svoj klub. Nemci jih imajo več, ker je tudi več strank med njimi. Imajo svoj klub konservativni Nemci, potem liberalni Nemci, in sicer oni, ki hočejo biti le Nemci, potem oni, ki jude sovražijo, ki jih ljubijo itd., vsak svoj klub. Slovenci iz Štajarskega, Kranjskega, Goriškega, kojih je 13, so v onem klubu, kojemu je grof Hohenwart predsednik. Spadajo k temu klubu tudi Dalmatinci, kojih je 9, potem 8 poštenjakov Tirolcev in 6 Bukovincev, Rusinov; 20 pa je takih poslancev, ki nočejo nobenemu klubu pristopiti, in ki celo neodvisno glasujejo; te imenujejo „divje“.

Vsak odbor voli si svojega načelnika, nje govega namestnika in po dva zapisnikarja. Seje imajo odbori ali tajne ali javne. Ako se udeležujejo posvetovanj le oni, ki so v dotični odbor voljeni, je seja tajna. Ako se jih pa udeležujejo tudi drugi poslanci, ki ne spadajo k odboru, je seja javna. Kedar bi se odborovih sej naj udeleževali tudi neudje odbora, to dolečevati ima pravico polni zbor poslancev. Le dva odbora in to finančni in odbor za vojaške zadeve, sta vedno javna odbora. Ministri in

njih namestniki smejo se sej vsakega odbora udeleževati.

Odbori volijo si tudi poročevalce. Poročevalec mora pred celim zborom poslancev poročati, kako se je odbor posvetoval, kaj je sklenil, in zakaj se je ravno za to odločil. Kakor povsod, kjer je več glav, tako je lahko tudi v enem odboru več misli. Navadno je tam dvojno mnenje. Obvelja pa se vé, da tisto, kar večina odbornikov sklene, in o tem se poroča v zbornici. V časih pa si napravi tudi manjšina odbora svoje posebno poročilo, ter si izvoli tudi svojega poročevalca. To se zgodi, ako vsaj 3 odborniki reč zahtevajo.

V zbornici sami pa se vršijo seje tako-le: Predsednik izreče, da je seja otvorjena. Potem se naznanijo predmeti, o katerih se bode posvetovalo. Zdaj se pregleda število poslancev, da se razvidi, je-li zbor sklepčen ali ne, t. j. je-li toliko poslancev, da bi se zamoglo veljavno sklepati, ali ne. Ako je vsaj 100 poslancev navzočih, naznani, se da je zbor sklepčen. Seje državnega zbora so navadno javne; vsakdo sme govore poslušati, ter najde za to na mostovžih ali galerijah v to pripravljenih, prostora. Ako pa predsednik, ali vsaj 10 poslancev zahteva, naj bi bila seja tajna, začne zbornica o tem sklepati. To sklepanje pa se še le vrši, potem ko ljudje, ki so na galerijah, hišo zapustijo. Razumeva se, da se tajnih sej nihče drugi ne sme udeleževati, kakor le poslanci sami.

(Konec pril.)

Gospodarske stvari.

Nastelj in nje potreba.

(Konec.)

Izkušinja kaže, da daje krava, kateri se streže nič bolj in nič manj, kakor se to godeva po navadi, iz sebe na leto 8000 kil scavnice. V sveži scavnici je pri 1000 kilih 5-25 kil dušika, v 8000 kilih ga je tedaj 42 kil; za tem je v njej še 14-90 kil kalija, v 8000 kilih ga je torej 119-20 kil. Oboje je za življenje naših rastlin sila važno.

Ko bi kmetu teh dvoje reči prišlo v izgubo, moral bi si ji kupiti, sicer bi mu silje na polju ne storilo, vsaj ne v toliko meri, kakor bi lahko. Po nekaterih krajih se te reči tudi kupujete in v raznih oblikah gnoja spravljate na njive. Dušik stane kilo po gld. 1.40 in 100 kil kalija po gld. 11.—; kar je teh reči v kravji scavnici, stalo bi po takem dobrih 70 gld. Kar pa še potegne račun za veliko višje; je to, da ste v scavnici te dve reči že ločeni in ako se spravite v taki obliki na njivo, greste kar tako za redivno moč rastlinja. Ako ste pa v gnoju, ki se je napravil umetno, treba ji je še le ločiti od drugih reči, ki so v gnoju